

**Conf. univ. dr. Mihaela Denisia Liuşnea,
Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie,
Departamentul de Istorie,
Universitatea „Dunărea de Jos“ din Galați**

**BISERICA „SFÂNTUL MARE MUCENIC
ȘI TĂMĂDUITOR PANTELIMON“,
DIN GALAȚI
– REPERE ISTORICE –**

***Abstract:** In this paper, we aimed to present some historical milestones of an important religious building in Galați, dating from the second half of the 19th century, built by the Bulgarian community of the city – the Church of Saint Great Martyr and Healer Pantelimon, in Galați. Our approach also includes a brief presentation of the Bulgarian community, present in the Danube city since the 17th-18th centuries, due to commercial needs, which becomes more numerous with the 19th century, when it is represented by members of the elites who emigrate from the Ottoman-dominated space and integrate into the Romanian space easily, due to the common Orthodox cultural background. Thus, young Bulgarians, eager to learn, to build careers, are also those who, without forgetting their roots, fight either through the press or through financial support, for Bulgaria's independence. We also mention here the Bulgarian poet and revolutionary Hristo Botev. Also, the Bulgarian merchants Gheorghe Hagi Ioan, Gușu Șiștovul, Nicola Puliev, the brothers Hristo and Evloghie Gheorghiev, as well as Atanasie Gheorghiev, should be remembered for their contributions to the development of the city. This is the context in which, in 1860, the construction of the holy place began, with an important role played by the one who would also become the priest of the Bulgarian church – Archimandrite Maxim Raicovici. Alongside him, there was also a school for the children of the Bulgarian community, transferred from the Church of St. Haralambie. The church is currently administered by the Archdiocese of Lower Danube, under whose auspices a large restoration process began in 2024.*

***Keywords:** St. Pantelimon Church, from Galați, Hristo Botev, Archimandrite Maxim Raicovici, Hristo and Evloghie Gheorghiev.*

În lucrarea de față, ne-am propus să prezentăm câteva repere istorice legate de biserica „Sfântul Pantelimon“, ce se află pe strada Nicolae Bălcescu, nr. 33, din Galați. În timp, numele străzii s-a schimbat de mai multe ori, astfel că s-a numit General Berthelot, apoi Mavromol¹. Biserica mai este cunoscută și sub numele de *Biserica bulgară*, deoarece a fost ridicată de comunitatea bulgară din Galați, constituită în secolul al XIX-lea, când avea aproape 850 de suflete, fiind formată în majoritatea din negustori², care se bucurau de o serie de scutiri de taxe³.

Dacă vorbim despre bulgarii din Galați, trebuie să spunem că prezența lor pe malul Dunării este mai veche, după cum aflăm din diferite surse – cum ar fi cele ale călătorilor străini prin Țările Române, unul dintre aceștia fiind misionarul catolic Giovanni-Battista del Monte Santa Maria (n. 1630, Italia – d. 1689, București, la doar 59 de ani)⁴. La Galați, unde ajunge în anul 1678, reușește să repare biserica catolică, care era construită „din nuiele împletite și acoperite apoi cu pământ“, și rămâne până în anul 1680, când, prădat de tătari, va trece în Țara Românească. Acesta amintea, într-una din scrisorile redactate pentru *Sacra Congregatia de Propaganda Fide*⁵, filiala Galați, între 1678-1680, despre structura etnică a urbei de pe Malul Dunării. De

1. Paul PĂLTĂNEA, *Istoria orașului Galați de la origini până la 1918*, vol. II, Editura Partener, Galați, 2008, p. 212.

2. Moise N. PACU, *Cartea Județului Covurluiș*, I-II, Stabilimentul Grafic I. V. Socecă, București, 1891, pp. 132-133.

3. Constantin N. VELICHI, *România și renașterea bulgară*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980, pp. 54-55. Potrivit surselor istorice, prima mare emigrație a bulgarilor are loc între anii 1806-1812, iar cea de-a doua între anii 1828-1834. C. N. VELICHI, „Emigrări la nord și la sud de Dunăre în perioada 1828-1834“, în: *Romanoslavica*, XI, București, 1965, p. 67.

4. Giovanni-Battista DEL MONTE SANTA MARIA, „Notă și informații despre bisericile și bunurile și locuitorii catolici care sînt în Moldova“, în: Maria HOLBAN (coord.), *Călători străini despre Țările Romane*, vol. VII. Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980, pp. 210, 212-213, 218.

5. *Sacra Congregatia de Propaganda Fide* a fost constituită sub autoritatea Scaunul Papal, prin Bula din 22 iunie 1622, într-o perioadă de afirmare a Contrareformei și a continuat să existe până în anul 1922. Mulți specialiști consideră că prin aceasta se încheia perioada formativă a Contrareformei. Peter GUILDAY, „The Sacred Congregation de Propaganda Fide (1622-1922)“, în: *The Catholic Historical Review*, Jan. 1921, Vol. 6, No. 4 (Jan. 1921), Catholic University of America Press, pp. 478, 479.

exemplu, în Scrisoarea din 23 august 1678, scria că soseau zilnic în Galați: „*Sârbi, bulgari, unguri și italieni*“⁶.

Petre P. Panaitescu constată că legăturile comerciale cu bulgarii încep în secolul al XVII-lea, centrul acestora fiind Gabrovo (Chiprovăț), unde bogomilismul fusese înlocuit de catolicism, aceștia fiind în relație foarte bună cu Raguză (Dubrovnic) și prin aceasta cu partea apuseană a Europei, dar și cu relații în toată Peninsula Balcanică⁷. De asemenea, putem vorbi, în același context, de orașe precum: Sliven, Iambol, Ruse, Târnovo, Karlovo, Razgrad, Sofia, Elena, Sopot, Plevno ș.a. Domnitorul Constantin Șerban Basarab (1654-1658) le va da bulgarilor și primul privilegiu, prin care se angajau să dea 130 de galbeni o dată pe an și să aibă dreptul să umble liber prin Țara Românească⁸. Astfel, aceștia vor intra în concurență cu negustorii greci, care au reușit, nu după mult timp, să îl determine pe Radu Leon Voievod (1664-1669) să anuleze privilegiul dobândit de bulgari. Căpitanul lor, Iacov, se va plânge sultanului și, în anul 1669, redobândesc privilegiul pierdut, dar în timpul domniei lui Constantin Brâncoveniu vor plăti mai mult, adică 400 de ducați. Nu avem acum timp să intrăm în amănunțele acestor relații, dar mai amintim faptul că acești negustori catolici au avut mare influență și în Transilvania, în spațiul austriecilor, la Papa și în Polonia⁹.

De asemenea, mai trebuie amintit centrul comercial ortodox, aflat nu departe de Târnovo, la Arbanasi, dezvoltat în secolul al XVIII-lea. Aici se întâlneau drumurile negustorilor greci, macedonezi și albanezi. Și tot aici, boierii români și-au construit case de vacanță, cum ar fi vilele Brâncovenilor, Cantacuzinilor, iar mai târziu ale lui Gheorghe Filipescu sau ale familiei Brătianu¹⁰.

În același timp, încep să treacă Dunărea la nord, în spațiul românesc, tinerii greci și bulgari, îndemnați „de dorința imperioasă de a

---

6. Giovanni-Battista DEL MONTE SANTA MARIA, „Scrisoare către un cardinal de la propaganda“, în: M. HOLBAN (coord.), *Călători străini despre Țările Romane*, vol. VII, p. 228.

7. P. P. PANAITESCU, *Românii și bulgarii*, București, 1944, p. 45.

8. P. P. PANAITESCU, *Românii și bulgarii*, p. 46.

9. P. P. PANAITESCU, *Românii și bulgarii*, p. 46.

10. P. P. PANAITESCU, *Românii și bulgarii*, p. 46.

urma cursurile Academiiilor Domnești, în care faima unui Neofit Cav-sacalivitis, Lambros Photiades sau Vardalach îi atrăgea pe tinerii balcanici, mai ales greci sau bulgari, din cele mai îndepărtate regiuni ale Peninsulei¹¹.

Ferenc Csortan constată că în Principate, timp de sute de ani:

„Către capitalele lor s-au îndreptat fugarii bulgari (ei se vor numi cel mai des sârbi ori scitei și sunt ortodocși ori catolici) [...]. Sosesc arnăuții, albanezi dârji, paznici și portari de încredere. Iar bucureștenii îi primesc cu bucurie. [...] s-au stabilit mulți negustori și meseriași greci, armeni, bulgari, evrei, dar și turci, precum și un număr foarte mare de țărani. [...] Domnitorii, boierii au nevoie de orice nou venit, de mână de lucru, de negustori, de grădinari, de meseriași, de vizitii, hangii, spițeri, așa cum în secolul al XIX-lea va fi nevoie de pictori, fotografi, muzicanți, tipografi, ingineri, medici. Nu se poate închipui modernizarea, occidentalizarea societății românești fără ei.”¹²

Ca urmare, vedem nu doar dorința de a dezvolta afaceri, ci și nevoia de a găsi un spațiu de emigrare, în care, la fel ca și grecii ortodocși, tinerii bulgari au găsit reperele culturale ale unui nou „acasă”, în care s-au simțit confortabil, căci aceștia emigrau

„absolut individual, cu motivație personală de la caz la caz; cazurile personale sunt numeroase, atât de numeroase pe tot parcursul secolului al XIX-lea până la 1877, încât în final, ele dau în România o comunitate intelectuală de emigrație, cu conștiința de colectivitate”¹³.

Elitele intelectuale bulgare au venit, în cel de-al doilea val

„nu numai din Bulgaria, ci din toate colțurile Europei, din Rusia, din Austria, din Serbia, din Grecia, de la Istanbul, din Germania, din Cehia”¹⁴.

11. Cornelia PAPACOSTEA-DANIELOPOLU, „Formația intelectualilor greci din Țările Române (1750-1830)”, în: *Intelectuali din Balcani În România (sec. XVII-XIX)*, vol. II, București, 1984, pp. 78-79.

12. Ferenc CSORTAN, „București, oraș multietnic”, în: *Citadela*, an IV, 1999, Cerașu-Prahova, pp. 76-77.

13. Elena SIUPIUR, „Intelectualii bulgari de emigrație în România în secolul al XIX-lea”, în: Alexandru DUȚU (ed), *Intelectualii din Balcani*, vol. II, *România (sec. XVII-X/X)*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1984, p. 122.

14. E. SIUPIUR, „Intelectualii bulgari de emigrație în România în secolul al XIX-lea”, p. 223.

Spre deosebire de cărturarii clerici și laici care exportau, la nivelul secolelor XIV-XV elemente de civilizație și cultură, cu fundament bizantin, tinerii din cel de-al doilea val (secolele XVIII-XIX)¹⁵ și-au desăvârșit formarea de intelectuali în zonele de emigrație, unde au pus bazele unei „noi culturi și a unei noi tradiții“ moderne, care puneau capăt, după părerea Elenei Siupiur, intelectualității creștine medievale¹⁶.

Emigrarea, de data aceasta, a îmbrăcat o formă individuală, motivația fiind posibilitatea afirmării identității naționale dincolo de spațiul natal aflat sub dominație otomană. Desigur că au existat și alte spații de emigrare pentru bulgari, cum ar fi Imperiul Țarist, Imperiul Habsburgic, statele germane, dar și în spații grecești sau sârbești. Estimările arată că în spațiul românesc au ajuns cca 400 de intelectuali, dintre care

„poeți, prozatori, dramaturgi, memorialiști, traducători de literatură, autori de texte religioase, traducătorii textelor religioase, critici literari, critici dramatici, esești, foiletoniști, critici de artă, folcloriști, autori de gramatici, dicționare, manuale, filologi“¹⁷,

raportat la numărul total al celor care au emigrat, reprezentând peste un sfert (27%).

Paul Cornea îi definește drept „oamenii începutului de drum“¹⁸.

În anul 1866, în *Tablou de numărul populației aflată în orașul Galați cu arătarea cvartalelor*, se regăsea recenzată, în cvartalul al III-lea, strada Bulgară, cu un număr de 110 case și 130 de familii¹⁹. Negustori bulgari precum Gheorghe Hagi Ioan, Gușu Șiștovul, Nicola Puliev,

---

15. E. SIUPIUR, „Intelectualii bulgari de emigrație în România în secolul al XIX-lea“, p. 223.

16. E. SIUPIUR, „Intelectualii bulgari de emigrație în România în secolul al XIX-lea“, p. 223.

17. *** *Reenik na bălgarskata literatura* (Dicționar de literatură bulgară), tom. I-III, Sofia, BAN, 1976, 1977, 1982, la E. SIUPIUR, „Intelectualii bulgari de emigrație în România în secolul al XIX-lea“, p. 226.

18. PAUL CORNEA, *Oamenii începutului de drum*, Editura Cartea românească, București, 1975.

19. Mariana-Delia POHRIB, „Actul constitutiv și Statutele Comunității Bulgare din Galați (1930)“, în: *Danubius*, XXIX, Editura Muzeului de Istorie, Galați, 2011, p. 221.

frații Hristo și Evloghie Gheorghiev, respectiv Atanasie Gheorghiev²⁰, care veneau din Șiștov sau Ruse, frații Evloghi și Hristo Gheorghievi, alături de Ivan Evstratiev Ghesov²¹, Ivan Bakaloglu au contribuit la înființarea în anul 1869, la Brăila, a *Academiei Bulgare de Științe*, cunoscută sub numele *Societatea Literară Bulgară*²².

Cea mai influentă familie de negustori bulgari care a avut relații comerciale și cu Galațiul, deși era stabilită la București, a fost familia Gheorghiev, originară din Karlovo.

Ajuns în București în anul 1839, Evloghie Gheorghiev²⁴/Gheorghieff

Fig. 1. Frații Gheorghiev²³

20. D. KOSEV, V. PASKALEVA, VI. DICULESCU, „Despre situația și activitatea economică a imigrației bulgare în Muntenia și Oltenia în secolul al XIX-lea (până la războiul ruso-turc din 1877–1878)”, în: *Relații româno-bulgare de-a lungul veacurilor. Studii (Secolele XII–XIX)*, vol. I Editura Academiei Republicii Socialiste România, Bucharest: 1971, pp. 309, 332, 337; P. PĂLTĂNEA, *Istoria orașului Galați de la origini până la 1918*, I, pp. 268, 312; II, p. 32.

21. Sediul Prefecturii Covurlui din orașul Galați a funcționat în ceea ce fusese casa familiei. Ivan Evstatiev Geshov a fost bancher, economist, politician, diplomat, fiind originar din Plovdiv, studiile făcându-le în Manchester, în Marea Britanie, cf. Aneta MIHAYLOVKA, „Ivan Evstratiev Geshov: Politician european, om de stat bulgar”, în: *Danubius. Acta Symposium*, I, Galați, 2015, p. 13 și urm.

22. Iavor STOYANOV, „Centre ale emigrației bulgare din perioada renașterii naționale. Moștenirea materială și spirituală”, în *Danubius. Acta Symposium*, I, Galați, 2015, p. 33.

23. Cosmin MIHAILOVICI, „Povestea unor mari acte filantropice și procesele din jurul lor”, în: *Notar de București*, anul XIV, nr. 71, aprilie – iulie 2020, Povestea unor mari acte filantropice și procesele din jurul lor Iunie 2020 – <http://notardebucuresti.ro/2020/07/26/Povestea-unor-mari-acte-filantropice-si-procesele-din-jurul-lor>, accesat în data de 12 iulie 2025.

24. Fiul lui Georgi Nedev și al Evdokiei Pulieva, fiica lui Todor Puliev, unul dintre primii comercianți bulgari care și-au îndreptat atenția către Brăila și Galați și cel dintâi bulgar care a înființat o companie în România, cf. *Epoca*, nr. 502 (8 iulie 1897), p. 3. În anul 1883, Evloghie Gheorghiev oferea casele sale din strada Cuza Vodă din

(1819-1897) a început ca reprezentant al unchilor săi, frații Puliev²⁵, care se ocupau cu comerțul de legume și zarzavaturi în București. Acestuia îi sunt atribuite cuvintele: „Numai speranța mea că voi putea participa la prosperitate și măreția patriei mele mă face să mor liniștit!“²⁶

În anul 1841 i se alătură în afaceri fratele, pe nume Hristo Gheorghiev/Gheorghieff Nedev (1824-1872), cei doi devenind, mai târziu, mari negustori, bancheri, arendași și moșieri²⁷:

„Cunoaștem din documente și pe clienții săi, vreo sută la număr, în marea lor majoritate negustori bulgari originari din orașele Bulgariei, dar stabiliți acum la București, Craiova, Ploiești, Galați, Zimnicea, Alexandria ș. a.“

Având prăvălii în Galați²⁸, Nicola Puliev și frații Hristo și Evloghie Gheorghiev aduceau, din Karlovo și Șiștov, în anul 1844, mari cantități de coloniale, iar în anul 1866, Evloghie Gheorghiev se ocupa și de comerțul cu cereale.

Evloghie Gheorghiev s-a apropiat de mitropolitul bulgar Panaret, care l-a apreciat și care îi va lăsa cu testament 800 de mii de lei²⁹.

În perioada 1867-1868, Evloghie și Hristo Gheorghiev, în calitate de conducători ai Comitetului revoluționar bulgar, înrolau voluntari bulgari la Galați, Odesa etc.³⁰.

Mai târziu, în anul 1883, ajuns bancher la București, Evloghie Gheorghieff își dona casele sale din strada Cuza Vodă din Galați

---

Galați, Spitalului Elisabeta – Doamna Caritatea Gălățeană, cf. C. MIHAILOVICI, „Povestea unor mari acte filantropice și procesele din jurul lor“, în: *Notar de București*, anul XIV, nr.71, aprilie – iulie 2020.

25. A. MIHAYLOVKA, „Ivan Evstratiev Geshov: Politician european, om de stat bulgar“, p. 14.

26. C. MIHAILOVICI, „Povestea unor mari acte filantropice și procesele din jurul lor“, în: *Notar de București*, anul XIV, nr. 71, aprilie – iulie 2020.

27. C. VELICHI, *România și renașterea bulgară*, p. 55.

28. P. PĂLTĂNEA, *Istoria orașului Galați de la origini până la 1918*, vol. I, Eugen Drăgoi (ed), Editura Partener, Galați, 2008, p. 312.

29. C. VELICHI, *România și renașterea bulgară*, p. 55.

30. P. PĂLTĂNEA, *Istoria orașului Galați de la origini până la 1918*, vol. II, p. 149. Ei conduceau Societatea de Binefacere cu sediul la București, al cărei scop era formarea unui stat confederativ, „Serbo-Bulgaria sau Bulgaro-Serbia“, sub protecția Rusiei, cf. C. VELICHI, *România și renașterea bulgară*, p. 220.

Spitalului „Elisabeta Doamna” – Caritatea Gălățeană³¹, înființat în 1877³². Să mai amintim de donațiile generoase pe care le va face *Fundației Carol*, 200.000 lei³³, precum și de averea pe care o avea în momentul morții sale – 20 de milioane, pe care le va dona Primăriei București, pentru nevoițe sociale³⁴.

Dacă vorbim de comunitatea bulgară din Galați, putem urmări evoluția demografică a acesteia, începând cu anul 1833, când erau înregistrați 145 bulgari, până în anul 1930, când numărul acestora era de 470 (tabel 1).

Tabel 1, cu evoluția populației bulgare din Galați

An	Număr de persoane	Observații
1833	145 ³⁵	
27 Iulie 1866	cu un număr de 110 case și 130 familii	Str. Bulgară ³⁶
1881	569 (321 bărbați și 248 femei)	bulgari și sârbi ³⁷
1882	321 bărbați, 248 femei	bulgaro-serbi ³⁸

31. C. MIHAILOVICI, „Povestea unor mari acte filantropice și procesele din jurul lor”, în: *Notar de București*, anul XIV, nr. 71, aprilie – iulie 2020.

32. Gheorghe N. MUNTEANU BÂRLAD, *Galații cu 35 vederi în text. Harta ținutului și Planul Orașului*, Editura Societatea de Editură Științifică – Culturală Galați, 1925, p. 177.

33. Lucian CLIT, „Activitatea Căminelor Culturale din România în documente inedite”, în: *Acta Moldaviae Meridionalis*, Anuarul Muzeului Județean „Ștefan cel Mare”, vol. II, XXXII (2011), Vaslui, p. 99.

34. L. CLIT, „Activitatea Căminelor Culturale din România în documente inedite”, p. 99.

35. P. PĂLTĂNEA, *Istoria orașului Galați de la origini până la 1918*, vol. I, p. 341.

36. *Arhivele Statului Galați*, fond Primăria orașului Galați, dosar 107/1865-1866, f. 34-36, concept, în: *Tezaur documentar gălățean*, Responsabil de carte: Mioara Tudorică, Ediție de documente întocmită de: Cezar Bejan, Alexandru Duță, Stelian Iordache, Viorica Solomon, București 1988, p. 182; Moise N. PACU, *Cartea județului Covurluiu. Note geografice, istorice și în deosebi statistice*, I și II, București, 1891, p. 109; M.-D. POHRIB, „Actul constitutiv și statutele comunității bulgare din Galați (1930)”, p. 221.

37. SJANG, fond Primăria orașului Galați, dosar 15/1880, f. 25-26, la M.-D. POHRIB, „Actul constitutiv și Statutele Comunității Bulgare Din Galați (1930)”, pp. 220-221, n. 5.

38. *Arhivele Statului Galați*, fond Primăria orașului Galați, dosar 19/1880-1889, *Referat 1882 ianuarie 15*, f. 25-26, orig., în: *Tezaur documentar gălățean*, pp. 223-224.

1890	848	Bulgari ³⁹
1924	7 ⁴⁰ /250 ⁴¹ .	Bulgari
1930	470	Bulgari

Unul dintre tinerii intelectuali bulgari veniți în Galați a fost poetul și revoluționarul bulgar Hristo Botev (6 ianuarie 1848 – 1 iunie 1876)⁴², care a locuit, timp de doi ani, într-o căsuță, fostă școală bulgărească⁴³ (ulterior casa parohială), de lângă biserica „Sf. Pantelimon“, proprietate a acesteia, marcată astăzi cu o placa de marmură pe care este menționată perioada: între 1871 și 1872⁴⁴. Acesta a activat și în București, Brăila și Ismail, începând cu anul 1871⁴⁵, când venea din Brăila, unde edita ziarele *Dunavska zora*, alături de Vasil Levski, apoi *Svoboda*, (Libertate), *Duma*, (Cuvântul emigranților bulgari, cu motto-ul „Adevărul este sacru, libertatea este dulce“). S-a îmbolnăvit de tifos și finanțele sale s-au epuizat, astfel că va fugi, împreună cu Meletin, după o încercare nereușită de a obține bani, în Galați, unde încercările de a face rost de bani au continuat⁴⁶. Ulterior, a plecat la București, în anul 1873, unde a organizat Comitetul Central Revoluționar, alături de Gheorghe Rakovski, Vasil Levski și Liuben Karavelov⁴⁷. Pentru a se descurca finan-

39. M. N. PACU, *Cartea Județului Covurlui...*, p. 109.

40. Gh. N. MUNTEANU-BÂRLAD, *Galații cu 35 vederi în text...*, p. 11.

41. Gh. N. MUNTEANU-BÂRLAD, *Galații cu 35 vederi în text...*, p. 11.

42. A fost găzduit de către prietenul său Veliciko Popov, care era învățător la această instituție de învățământ, cf. C. VELICHI, „Emigrări la nord și la sud de Dunăre în perioada 1828-1834“, în: *Romanoslavica*, p. 247.

43. Pr. Eugen DRĂGOI, „Școala Comunității Bulgare din Galați. Mărturii inedite“, în: *Școala gălățeană*, nr. 193, martie 2012, p. 20.

44. *** *Monitorul Oficial al României*, partea I, nr. 670 bis, 2010, „Lista Monumentelor Istorice din orașul Galați pe anul 2010“, p. 1275, poziția 260, Cod GL-IV-m-B-03145, sf. sec. XIX.

45. Gh. PLATON, „Documente privind ecolul în Moldova al mișcărilor revoluționare de la Brăila din anii 1841-1843“, în: *Romanoslavica*, 11, 1965, pp. 316–317; C. N. VELICHI, *Mișcările revoluționare de la Brăila din anii 1841-1843*, București, 1958, p. 43; C. N. VELICHI, „Știri și documente inedite asupra mișcării revoluționare de la Brăila din 1841“, în: *Romanoslavica*, 5, 1962, p. 99.

46. C. VELICHI, „Emigrări la nord și la sud de Dunăre în perioada 1828-1834“, în: *Romanoslavica*, p. 247.

47. N. CREVEDIA, *Dunărea lin-argintie. Antologie de poezie bulgară*, Editura Semne, București, 2022, p. 8.

ciar, a fost profesor la o școală bulgară, după cum s-a ocupat și a editat *Zname* (1874-1875), *Nevzavimosti* (1878), succesorul lui *Svobody*, ce răspândeau ideile revoluționare rusești⁴⁸, iar mai târziu, la Giurgiu, sub influența lui Hristo Botev, *Nova Bălgaria*⁴⁹. În capitală au fost editate 57 de reviste ale bulgarilor emigrați, în limbile bulgară, română și franceză, după cum arată Georgi Borshukov și Kiril Topalov⁵⁰.

Este posibil să fi avut ore și la școala din Galați, având în vedere că aceasta funcționa cât a fost Hristo Botev la Galați. Deschisă inițial pe lângă biserica „Sf. Haralambie”⁵¹, probabil în anul 1852⁵², a fost închisă, din cauza lipsurilor, în anul 1857, când, prin Adresa nr. 700 / 12 martie, a arhiereului Ghenadie Tripoleos, locotenent al Episcopiei Hușilor, protoiereul Zaharia [Rodocalat] al Protoieriei I Covurlui, era delegat să comunice arhimandritului Maxim, părerea de rău pentru măsura luată de autorități de a închide școala înființată de către respectivul arhimandrit, pe lângă biserica „Sf. Haralambie” din Galați, întrucât nu funcționează „după legile statornicite” și nu are autorizația cerută de „Așezământul școlar”⁵³.

„Preacucernicieii sale iconom Zaharie, protoiereu a parte de ținut Covurlui, La îndemnul lui ci s-au făcut în mai multe rânduri și din partea inspectorului ținutal a(l) școalelor și din partea Ministerului de Cult(e) și Instrucție Publică cătră cuvioșia sa, arhimandritul Maxim din Galați, ce ține o școală privată lângă biserica Sf. Haralambie și a organiza după legile statornicite pentru asămenea așăzăminte și a legiui înființarea ei

48. Andrzej NOWOSAD, *Władza i media w Bułgarii* (Putere și mass-media în Bulgaria), Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wydanie I, Kraków 2008, p. 105.

49. A. NOWOSAD, *Władza i media w Bułgarii* (Putere și mass-media în Bulgaria), p. 103.

50. A. NOWOSAD, *Władza i media w Bułgarii* (Putere și mass-media în Bulgaria), p. 103.

51. Arhimandritului Maxim Raicovici a slujit mai întâi la biserica „Sf. Hralambie” și, spre finalul vieții, la biserica „Sf. Pantelimon”.

52. Pr. Constantin CRONȚ, „Școlile de pe lângă biserici din Galați”, în: *Glasul Bisericii*, an XXIX, nr. 1112, 1971, p. 12. Pr. Eugen Drăgoi consideră eronat anul 1852, cf. Pr. E. DRĂGOI, „Școala Comunității Bulgare din Galați...”, p. 20.

53. SJAN Galați, Fond Protoieria județului Covurlui, dosar nr. 578/1858, f. 2. [Original, 21 x 32 cm.], la Pr. E. DRĂGOI, „Biserici și slujitori covurluieni în documente inedite”, în: *Danubius*, XXXIV, Galați, 2016, pp. 148-149.

prin căpătarea autorizației cerute de Așezământul școlar, cuvioșia sa nu numai că n-au voit a să supune legilor, ci încă s-au împotrivit în mod nepotrivit cu caracterul de pace și blândețe ce trebuie a să aștepta de la o față bisericească. Ministeriul de Cult(e) s-au văzut nevoit a păși cu asprimea legilor, scriind Pârcălăbiei să închidă școala. În urmarea acestora scriem preacucerniciei tale a merge la cuviosul arhimandrit și a-i arăta din partea noastră părerea de rău ce simțim pentru exemplul de nesubordinația (sic) către legile și autoritățile țarei ce cuvioșia sa să dă poporului prin asămenea purtare cu totul nepotrivită cu caracterul unui propovăduitor al Evangheliei, făcându-i pe lângă aceasta îndrumare cătră părăsirea în viitor a unor asămenea abateri contrare chemării sale și care nu pot atrage decât niște consecvenții (consecințe, n. ns.) numai în nefavorul și tagma cuvioșiei sale. Rămâind a ne raportui rezultatul spre cuvenita noastră știință și regulă, Locotenentul de episcop Hușii, Ghenadie Tripoleos. No. 700, 1858, iulie 20, Hușii. Director Episcopiei ss. (indescifrabil)⁵⁴.

Școala se redeschide, sub conducerea arhimandritului Maxim Raicovici în anul 1858, fiind autorizată și funcționând până la moartea acestuia, în anul 1874, când instituția s-a închis. Imobilul școlii, aflat lângă biserica „Sf. Pantelimon“, avea 2 săli, pentru câte o clasă de elevi. Din sursele de arhivă aflăm că școala era în criză financiară încă din anul 1869, când arhimandritul, în calitate de director, după o închidere temporară, solitica prezența domnului primar la redeschidere:

„1869 aprilie 26, Galați. Subsemnatul, autorizat cu ordinul Ministerului Cultelor și a Instrucțiunii Publice nr. 9301 din anul 1858, în calitate de director al Școlii private bulgare de aici, din lipsa de mijloace au fost încetat, urmînd a se redeschide, Vă rog, domnule primar, ca președinte al Comitetului școlar, să binevoți ca mîine la ora 11 dimineața, să asistați la serviciul divin ce urmează a se celebra pentru deschiderea școlii, în curtea bisericii bulgare. Primiți, vă rog, domnule primar, asigurarea prea deosebitei mele considerațiuni. Arhim Maxim. Raicovici. Galați, 26 aprilie 1869. Domniei sale, domnului primar al urbei Galați. Nr. 1962/26 aprilie 1869. Se delegă pe dl. consilier G. Mantu a asista la deschiderea școlii⁵⁵.

54. S|AN Galați, Fond Protoieria județului Covurlui, dosar nr. 578/1858, f. 2. [Original, 21 x 32 cm.]

55. Arhivele Statului Galați, fond Primăria orașului Galați, dosar 40/1869, f. 26, orig. în: *Tezaur documentar gălățean*, p. 186.